

	COVID-19 miatti óvintézkedések, eljárások, beavatkozások összefoglalása a sürgősségi ügyeletek számára Tájékoztató anyag
Szerzők:	OMSZ Orvosszakmai Osztály Szakmai Munkacsoportja OMSZ Munkavédelmi és Egészségbiztonsági Osztály
Verzió / Kiadás dátuma:	v1.0 / 2021.12.06.
Vonatkozik:	Az Országos Mentőszolgálat által irányított sürgősségi ügyeletben dolgozó valamennyi kivonuló dolgozójára, ill. mentésirányítójára, kompetenciaszintnek megfelelően

I. Célok

A tájékoztató anyag célja a COVID-19 járványos előfordulása idején összefoglalást nyújtani, ill. bemutatni a mentésirányítás, ill. a sürgősségi ügyeletek számára:

- a prehospitalis ellátás során javasolt rizikóbecslési kritériumokat,
- a kórházba szállítandó betegek, valamint a kórházak közötti átszállítás esetén a NEWS2 alkalmazását a betegutak tekintetében,
- a sürgősségi ügyeleti ellátás COVID-19 specifikus eljárásait, beavatkozásait,
- a sürgősségi ügyeleti ellátás alatt javasolt biztonsági intézkedések alkalmazását és a védőfelszerelések használatát.

II. Bevezetés

2019 végén a kínai Hubei tartomány városában, Wuhanban több, járványos pneumonia előfordulása kapcsán került felismerésre, majd később megerősítésre, hogy azokat egy új koronavírus (**SARS-CoV-2**) okozza, az általa okozott megbetegedés pedig a **COVID-19**. A megbetegedéseket **legtöbbször enyhe/mérsékelt felső légúti tünetek** jellemzik, a súlyos megbetegedések aránya 20%-ra becsülhető (a megbetegedések 15%-a súlyos lefolyású, míg a betegek 5%-ánál alakulhat ki kritikus állapot).

Az Egészségügyi Világszervezet (WHO – World Health Organization) ajánlást adott ki a biztonságos prehospitalis munkavégzés feltételeinek megteremtésére, illetve a védőfelszerelések ésszerű felhasználására. A WHO ajánlásában megjegyzi, hogy az új koronavírus terjedése különbözik pl. az ebola vírus terjedésétől, így nem feltétlenül szükséges a „kezeslábas” („ebola-ruha”) használata a COVID-19 beteg ellátása során (a védőoverall így akár kiváltható hosszú ujjú, egyszer használatos, vízlepergető anyagú védőruhával vagy köpennyel is). Mindemellett a sürgősségi ügyeleti ellátás során számos orvosszakmai módosítás is javasolt az expozíció csökkentése, így a dolgozók védelme érdekében.

III. A mentésirányító/ügyeleti irányító feladatai, telefonos triage

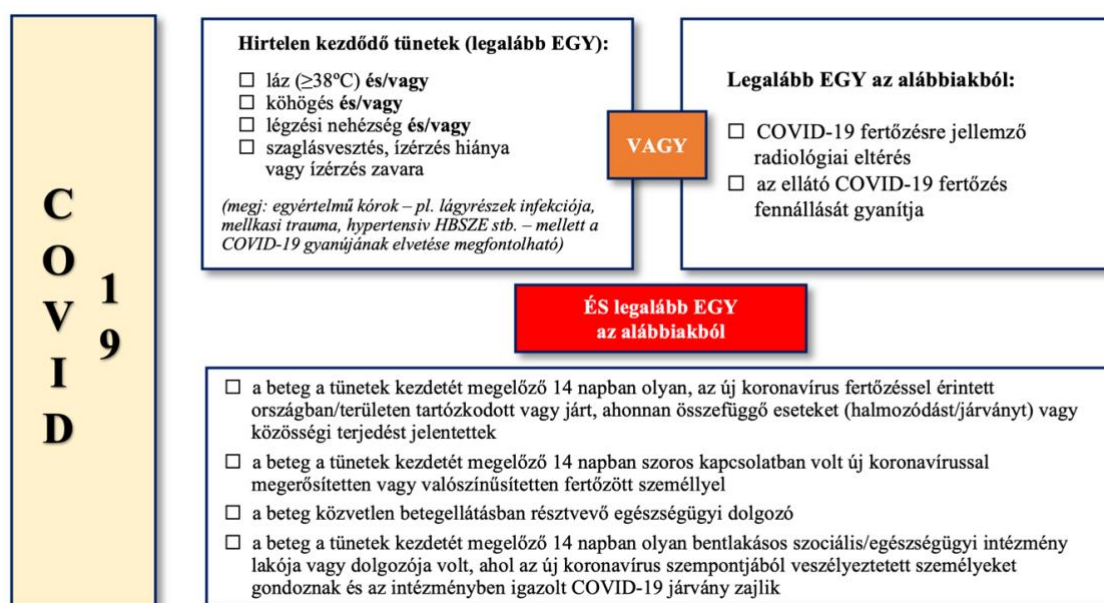
Mind az alapellátás, mind a mentőellátás során a beteg kikérdezése, ill. a telefonos triage jelentős szerepet játszik a COVID-19 betegek rizikóbecslésében. A bejelentések alapján a fő cél:

- a riasztó tüneteket mutató/ABCD instabil betegek felismerése, kórházba szállítása,
- a riasztó tüneteket nem mutató, de veszélyeztetett betegek kiszűrése,
- a riasztó tüneteket nem mutató, és nem veszélyeztetett betegek alapellátásba irányítása, tanácsadás.

A bejelentés során elsődleges az ABCDE szerinti kikérdezés, a riasztó tünetek felismerése, majd COVID-19 gyanús/igazoltan fertőzött betegek esetén kockázatbecslés szükséges (**csekklista alapján**):

- Amennyiben az elvégzett **kockázatelemzés** alapján a gyanús/kivizsgálás alatt álló/igazoltan fertőzött betegnek **enyhe tünetei vannak, és nem tartozik a betegség szempontjából kockázati csoportba, és otthonában a megfelelő elkülönítése megoldható, és egyéb, COVID-19-hez nem köthető heveny betegség sem merül fel, akkor otthonában/tartózkodási helyén kerüljön elkülönítésre, sürgősségi ügyelet, ill. mentő küldése nem szükséges. Minden ilyen esetben azonban kötelező a beteget a területileg illetékes sürgősségi ügyelethez irányítani telefonon, konzultáció céljából. Az átirányítást olyan ügyeletre kell megtenni, ahol orvos teljesít szolgálatot.**
- Amennyiben **a beteg állapota kórházi ellátást igényel** a tünetek súlyossága miatt **és/vagy mert rizikó csoportba tartozik**, illetve az otthoni elkülönítés nem oldható meg, akkor az aktuális beutalási rend szerint történjék a beteg intézményi elhelyezése a COVID-koordinátorral való egyeztetés után.
- COVID-19 gyanúja esetén – ha mindenképpen szükséges helyszíni ellátás – a beteg és a különböző ellátó egységek közötti többszörös személyes kontaktus elkerülése érdekében sürgősségi ügyeleti egységet csak akkor irányítsunk a helyszínre, ha nincs elérhető mentőegység. Ebben az esetben szükséges az ügyeleti egység (segélykocsi hívása esetén ezen felül a mentőegység) szóbeli (szelektív rádióhívás/telefon útján való) tájékoztatása a lehetséges veszélyről, figyelem felhívása a szükséges védőfelszerelések használatára.

A mentésirányítással kapcsolatos további teendők, intézkedések részletesen megtalálhatóak „Az új koronavírus okozta megbetegedés (COVID-19) a prehospitális ellátásban” c. szabványos eljárásrendben.

Riasztó tünetek felmérése	
A	☐ részlegesen/teljesen elzáródott ☐ kóros zöreje (sípólás/búgás, szörtyözörej, hörgés, szokatlanul zajos) ☐ torokduzzanat, gombócérzés
B	☐ fulladás/nehezebb/szaporább légzés (LSZ ≤ 11 /perc vagy ≥ 22 /perc – felnőtt esetén) ☐ csak szavakban tud beszélni ☐ légzési segédizmokat használja ☐ kóros hallgatózási lelet ☐ SpO ₂ $\leq 94\%$ oxigén nélkül ☐ kóros küllem: sápadt/szürke, lila, hűvös/hideg, verejtékes, nyirkos ☐ haemoptoe
C	☐ hypotensio, vagy gyanúja (NIBPsys ≤ 110 Hgmm) ☐ CRT >2 mp ☐ kóros szívfrekvencia (P ≤ 50 /perc vagy ≥ 91 /perc) ☐ egyéb, nem COVID-19-hez köthető kórállapot: pl. nagy vérzés, újkeletű ritmuszavar, kóros EKG stb.
D	☐ újkeletű hypo/hyperglykaemia (VC <4,0 mmol/l vagy >7,7 mmol/l) ☐ újkeletű tudatzavar (zavart, agresszív, aluszékony, eszméletlen) ☐ korábbi/zajló görcsroham ☐ precollapsus/collapsus ☐ egyéb, nem COVID-19-hez köthető kórállapot: pl. stroke
E	☐ veszélyeztető tényezők: ☐ 60 év felett ☐ obesitas (BMI ≥ 30 kg/m ²) vagy túlsúly (BMI 25-29 kg/m ²) ☐ krónikus alapbetegségben szenvedők – pl. magas vérnyomás, cukorbetegség, szív- és érrendszeri, krónikus légúti megbetegedés, malignus megbetegedés, krónikus máj-, ill. veseelégtelenség, cerebrovascularis kórképek ☐ Down-szindróma ☐ neurodegeneratív kórképek, dementia ☐ immunszuppresszió, vérképzőszervi megbetegedés, kemoterápiás kezelés, krónikus szteroidszedés ☐ bőrkiütések (pl. petechia, purpura) ☐ várandósság ☐ súlyos fokú dohányzás ☐ jelentős műtét az elmúlt 1 hónapban ☐ műbillentyűvel él ☐ mellkasi fájdalom ☐ pneumonia klinikai képe ☐ fejsérülés, súlyos trauma ☐ precollapsus/collapsus ☐ csökkent vizeletmennyiség, anuria ☐ egyéb, nem COVID-19-hez köthető kórállapot: pl. akut has, súlyos hasmenés, hányás, gastrointestinális vérzés, kóros nőgyógyászati vérzés, érelzáródás, égési sérülés, pszichiátriai veszélyeztetettség, anaphylaxia stb. ☐ otthoni elkülönítés nem oldható meg (pl. rizikócsoportba tartozó családtag)
Ha az ABCDE vizsgálat során a riasztó tünetek közül BÁRMELYIK fennáll, mentőfeladat/a beteg kórházba szállítandó. <i>Ha a riasztó tünetek közül EGY SEM áll fenn, és egyéb, nem COVID-19-hez köthető betegség sem merül fel, valamint a beteg otthonában történő megfelelő elkülönítése megoldható, tanácsadás mellett helyszínen hagyható/mentő küldése nem szükséges!</i> Otthoni, megfelelő elkülönítés kritériumai ☐ megfelelő gondozó rendelkezésre áll a beteg otthonában ☐ izolált pihenési/alvási lehetőség ☐ élelmiszerek és egyéb szükségletek hozzáférhetőek ☐ a beteg és a környezete képes betartani a javasolt intézkedéseket ☐ nincs olyan családtag, aki kockázati csoportba tartozik	

Csekklista telefonos rizikóbecsléshez (a hívás során a lehető legtöbb felsorolt kérdésre keresnünk kell a választ)

IV. A sürgősségi ügyelet teendői telefonos megkeresés esetén

A mentésirányítás által átkapcsolt telefonos megkeresés esetén ismét szükséges a csekklista alapján történő, fentebb részletezett kockázatbecslés. Amennyiben kórházba utalás nem szükséges, de a betegvizsgálat elkerülhetetlen, javasolt a beteg időpontra történő behívása az ügyeleti időn belül, így tervezetten történhet az elkülönítés is.

Amennyiben a telefonon keresztül biztonságosan eldönthető, hogy a beteg nem igényel sem helyszíni, sem kórházi ellátást, a következő teendők szükségesek:

- a telekonzultáció és annak tartalmának rögzítése a medikai szoftverben,
- a beteg általános terápiás tanácsokkal történő ellátása (láz- és fájdalomcsillapítás, hason fekvés/pihenés, légzőgyakorlatok, folyadékfogyasztás, korábbi gyógyszerek folytatása, sz.e. köhögéscsillapítás),
- a beteg tájékoztatása a hatályos jogszabályoknak, valamint NNK eljárásrendnek megfelelő karanténkötelezettségről (melynek ki kell térni a szoros kontaktokra vonatkozó információkra is),
- a beteg figyelmét fel kell hívni a riasztó tünetekre, azok jelentkezése esetén azonnali telefonos megkeresés szükséges. Fontos ezenkívül a beteg tájékoztatása, hogy mihamarabb keresse fel háziorvosát telefonon.

További teendők a péntek délutántól vasárnap estig tartó időszakban, ill. ha a beteg háziorvosa nem elérhető/nincs háziorvosa:

- COVID-19 mintavétel megrendelése a medikai szoftver (eBeutaló) segítségével. Javasolt mintavételi időpont foglalása is a beteg számára az EESZT központi portálon (<https://portal.eeszt.gov.hu>) keresztül. Esetleges technikai (pl. EESZT-hiba) esetére rendelkezésre áll webfelületen is elérhető mintavételi megrendelő felület, melyen keresztül szintén leadható a megrendelés (<https://covidvizsgalatker.mentok.hu>). A mintavétel megrendelése mentőtisztek számára nem elérhető, így a beteget a járásközponti orvoshoz kell kapcsolni.
- részletes tájékoztatás adása a **favipiravir** hatóanyagú gyógyszerről az *1. sz. melléklet* alapján. Kiemelten fontos a magzatkárosító hatásról, valamint az indikáción túli gyógyszeralkalmazásról történő felvilágosítás. A beteg terápiába történő beleegyezését írásban kell rögzíteni a medikai rendszerben, ezt követően lehetséges a szükséges mennyiséget eRecepten felírni. A tájékoztatóval kapcsolatos teendők az *1. sz. mellékletben* olvashatók. A felírása esetén minden ügyeleten regiszter vezetése szükséges.
- **bamlanivimab** terápia elbírálása céljából a *2. sz. mellékletben* foglalt kritériumok felmérése, a területileg illetékes COVID-központba/infektológiára eBeutaló készítése.

Rutinszerűen kerülendőek az alábbi terápiás eljárások:

- acetil-szalicilsav
- LMWH
- ivermektin
- azitromicin
- kolhicin
- konvaleszcensz plazma
- hidroxiklorokvin
- interferon β -1a, ill. lopinavir-ritonavir
- nem indokolt továbbá az általában szükségesnél nagyobb dózisú C, ill. D-vitamin pótlás, valamint az enyhe esetekben a dexametazon terápia elkezdése. Szteroid terápia csak kórházi körülmények között és/vagy COPD/asztma exacerbáció esetén javasolt. Antibiotikumok rutinszerű alkalmazása szintén nem javasolt, kivéve, ha bakteriális felülfertőződésre van gyanú.

V. A sürgősségi ügyeleteken személyesen megjelenő betegek általi kontamináció csökkentése

1. A sürgősségi ügyelet épületének ajtaját zárva kell tartani, az ambuláns betegellátásra érkező minden páciens pretriage-t és kézfertőtlenítést követően, legalább sebészi maszkban lehet beengedni a váróhelyiségbe (ahol ez megoldható). A szükséges fizikális vizsgálaton kívül a legalább 2 méter távolságot meg kell tartani a beteg és az ellátó személyzet között.
2. **A sürgősségi ügyeleten egyéb, nem egészségügyi ellátás miatt megjelenő személyt, ill. hozzátartozót az épületbe (engedély nélkül) beengedi nem szabad.**
3. **Pretriage:**
 - a. a legfontosabb feladatok: kikérdezés, COVID-19 gyanú felvetése, betegvizsgálat, rizikóbecslés VI/2, és VI/3 szerint, (COVID-19 gyorsteszt), referálás.
 - b. lehetőleg a váró-/vizsgáló helyiségen kívül kialakított helyen történjen, az oda belépés előtt.
 - c. alapvetően az ügyeletes ápoló feladata. Amennyiben a rendelőben ambuláns betegellátás zajlik, és az ápoló nem tudja fogadni a beteget, a pretriage-t a szolgálatban lévő gépkocsivezetőnek kell elvégezni. A gépkocsivezetőt a pretriage-ra előzetesen ki kell oktatni.
 - d. a pretriage-hoz szükséges minimum védőfelszerelés: védőszemüveg/arcpajzs, FFP2/3 maszk, egyszerhasználatos köpeny.
 - e. a pretriage során a következő fejezetben részletezett kockázatbecslést is el kell végezni, melynek eredményéről kötelező beszámolni az ügyeletes orvosnak/mentőtisztnek.
 - f. a pretriage során kell elvégezni a COVID-19 antigén gyorstesztet is, melyet részletesen ld. a „COVID-19 antigén gyorstesztek használata a prehospitális ellátásban” c. szabványos eljárásrendben. A gyorsteszt eredményét rögzíteni kell a medikai rendszerben, valamint jelenteni szükséges az ICS felé.
 - g. a pretriage eredménye:
 - i. COVID-tünetek hiányában, negatív teszttel normál ellátás folytatódhat
 - ii. COVID-tünetek mellett és/vagy pozitív gyorsteszt esetén, a kockázatbecslés alapján az ügyeletes orvos/mentőtiszt dönt a beteg otthonába bocsátásáról, helyszíni vizsgálatáról/mentővel történő kórházba szállításról. Ezt követően, ha szükség van rá, a helyszíni vizsgálatot/ellátást lehetőleg a vizsgáló helyiségtől eltérő helyen kell végezni, teljes védőfelszerelésben.
4. Az ügyeleti helyiségek napi takarítására, munka közbeni rendszeres (pl. félóránkénti) alapos átszellőztetésére és a gyakran érintett felületek rendszeres fertőtlenítésére fokozottan ügyelni kell.
5. Ha az ügyeleti vizsgáló helyiségben, ellátás közben derül ki a beteg (valószínűsített) COVID fertőzöttsége, a beteg ott tartózkodását a lehető minimumra kell szorítani; távozása után azonnal 20-30 perces kereszthuzatos szellőztetés mellett a betegellátásban igénybevett helyiségekben felületfertőtlenítést (kilincsek, szék, asztal, a használt orvosi eszközök) kell végezni, a betegellátás ezután folytatódhat. Ugyanígy kell eljárni az elkülönítésre használt helyiségben is a beteg távozása után.

VI. Prehospitális ellátás, kockázatbecslés

Minden COVID-19 gyanús/igazoltan fertőzött beteg személyes vizsgálata esetén az alábbi lépéseket szükséges betartani (függetlenül az ellátás helyszínétől):

- Az aktuális orvosszakmai eljárásrendek szerint és védőintézkedési előírásoknak megfelelően kell eljárni,** melyek részletesen megtalálhatóak „Az új koronavírus okozta megbetegedés (COVID-19) a prehospitális ellátásban” c. szabványos eljárásrendben, valamint a „Prehospitálisan javasolt óvintézkedések és védőfelszerelések COVID-19 gyanújában” c. tájékoztató anyagban.
- Az alábbi riasztó tünetek felmérése, ellátása, sz.e. mentő/segélykocsi kérése:**

Riasztó tünetek felmérése	
A	☐ részlegesen/teljesen elzáródott ☐ kóros zöreje (sípolás/bűgös, szörtyözéj, hörögés, szokatlanul zajos) ☐ torokduzzanat, gombócérzés
B	☐ csak szavakban tud beszélni ☐ légzési segédizmokat használja ☐ kóros kiillen: sápadt/szürke, lila, hűvös/hideg, verejtékes, nyirkos ☐ haemoptoe
C	☐ CRT >2 mp ☐ egyéb, nem COVID-19-hez köthető kórállapot: pl. nagy vérzés, újkeletű ritmuszavar, kóros EKG stb.
D	☐ korábbi/zajló görcsroham ☐ precollapsus/collapsus ☐ egyéb, nem COVID-19-hez köthető kórállapot: pl. stroke

- 16 év feletti, ill. nem várandós páciensek esetén a NEWS2 rizikóbecslés használata, betegdokumentációban történő rögzítése:**

Élettani paraméterek	Pontszám						
	3	2	1	0	1	2	3
Légzésszám (/perc)	≤8		9-11	12-20		21-24	≥25
SpO ₂ (1. skála) (%)	≤91	92-93	94-95	≥96			
SpO ₂ (2. skála)* (%) ha a célszaturáció 88-92% között van	≤83	84-85	86-87	88-92, ill. ≥93 O ₂ nélkül	93-94 O ₂ mellett	95-96 O ₂ mellett	≥97 O ₂ mellett
Oxigén szükségessége		igen		nem			
Szisztolés vérnyomás (Hgmm)	≤90	91-100	101-110	111-219			≥220
Pulzusszám (/perc)	≤40		41-50	51-90	91-110	111-130	≥131
Tudatállapot**				éber (A)			zavartság, V, P, U
Testhőmérséklet (°C)	≤35,0		35,1-36,0	36,1-38,0	38,1-39,0	≥39,1	

* az SpO₂ második paramétersorát **kizárólag** akkor alkalmazzuk, ha a beteg nyugalmi szaturációja korábban dokumentálásra, ill. a hypercapniás légzési elégtelenség fennállása vérgáz-analízissel megerősítésre került. Alkalmazását és az ennek alapján történő döntéshozatalt csak ALS-egységek számára javasoljuk. Az oxigén mellett, a célszaturációnál magasabb értékek feltüntetése azért fontos, hogy felhívja a figyelmet a hypercapnia lehetőségére.

** a tudatállapot felmérésekor az újkeletű zavartság számít riasztó tünetnek.

Pontszám	Klinikai rizikó	javaslat
0	alacsony	- rendszeres, folyamatos, eszközös monitorozás nem szükséges - a beteg tüneteinek, panaszainak folyamatos követése azonban elengedhetetlen
1-4	alacsony	- rendszeres, folyamatos, eszközös monitorozás nem szükséges (de megfontolható) - a beteg tüneteinek, panaszainak folyamatos követése azonban elengedhetetlen
„Red score” (ha bármelyik vitalis jel szélső értéket – 3 pont – mutat)	alacsony-közepes	- azonnali folyamatos, eszközös monitorozás - kompetenciaszintnek megfelelő beavatkozás - nem megfelelő kompetencia esetén, ill. magasabb ellátási igény felmerülésekor segélykocsi kérése, mérlegelve a kórházi közelséget is (telefonos konzultáció/ICS egyeztetés mellett azonnali transzport megfontolható: randevú elv, vagy legközelebbi SBO)
5-6	közepes	- azonnali folyamatos, eszközös monitorozás - kompetenciaszintnek megfelelő beavatkozás - nem megfelelő kompetencia esetén, ill. magasabb ellátási igény felmerülésekor segélykocsi kérése, mérlegelve a kórházi közelséget is (telefonos konzultáció/ICS egyeztetés mellett azonnali transzport megfontolható: randevú elv, vagy legközelebbi SBO)
7 vagy felette	magas	- azonnali folyamatos, eszközös monitorozás - kompetenciaszintnek megfelelő beavatkozás - nem megfelelő kompetencia esetén, ill. magasabb ellátási igény felmerülésekor segélykocsi kérése, mérlegelve a kórházi közelséget is (telefonos konzultáció/ICS egyeztetés mellett azonnali transzport megfontolható: randevú elv, vagy legközelebbi SBO)

Megj.:

- számos olyan kórfolyamattal találkozhatunk, amelyek során a betegek paraméterei normál tartományban vannak, így a pontozás során alacsonyabb kockázati kategóriába kerülnének, azonban folyamatos monitorozásuk így is elengedhetetlen, illetve kötelező. Ilyen kórkép lehet például: ACS, stroke, súlyos (traumás) sérülés, súlyos koponyatrauma, görcsroham, reanimatio utáni állapot, áramütés, ritmuszavarok, súlyos égés stb. Mindemellett pontos kórok felállítása nélkül, akár normál paraméterek mellett is, megérzésünk, tapasztalatunk, a betegről alkotott klinikai benyomásunk is felvetheti az állandó megfigyelés igényét.
- ha a NEWS értéke 5, vagy annál több és bármilyen infekcióra utaló általános vagy speciális tünetet, ill. az infekció esélyét fokozó tényezőt találtunk, gondoljunk azonnal **szepszisre**.

4. Az egyéb rizikótényezők felmérése:

E	☐ veszélyeztető tényezők: ☐ 60 év felett ☐ obesitas (BMI ≥ 30 kg/m ²) vagy túlsúly (BMI 25-29 kg/m ²) ☐ krónikus alapbetegségben szenvedők – pl. magas vérnyomás, cukorbetegség, szív- és érrendszeri, krónikus légúti megbetegedés, malignus megbetegedés, krónikus máj-, ill. veseelégtelenség, cerebrovasculáris kórképek ☐ Down-szindróma ☐ neurodegeneratív kórképek, dementia ☐ immunszuppresszió, vérképzőszervi megbetegedés, kemoterápiás kezelés, krónikus szteroidszedés ☐ bőrkiütések (pl. petechia, purpura) ☐ várandósság ☐ súlyos fokú dohányzás ☐ jelentős műtét az elmúlt 1 hónapban ☐ műbillentyűvel él ☐ csökkent vizeletmennyiség, anuria ☐ otthoni elkülönítés nem oldható meg (pl. rizikócsoporthoz tartozó családtag)
----------	--

5. Egyéb kórállapotok megléte:

D E	☐ újkéletű hypo/hyperglykaemia (VC <4,0 mmol/l vagy >7,7 mmol/l) ☐ mellkasi fájdalom ☐ pneumonia klinikai képe ☐ fejsérülés, súlyos trauma ☐ egyéb, nem COVID-19-hez köthető kórállapot: pl. akut has, súlyos hasmenés, hányás, gastrointestinális vérzés, kóros nőgyógyászati vérzés, érelzáródás, égési sérülés, pszichiátriai veszélyeztetettség, anaphylaxia stb.
----------------------	--

6. Döntés meghozatala szükséges a beteg helyszínen hagyásáról, ill. kórházba szállításáról a meghatározott kockázat alapján:

- a. riasztó tünetek megléte esetén COVID-centumba szállítás javasolt,
- b. NEWS2 és egyéb rizikótényezők fennállása alapján az alábbi betegút javasolt:

NEWS2 kockázat	Rizikótényező	Betegút
alacsony	nincs	helyszínen hagyás megfontolása
	van	COVID-ellátóhely
alacsony-közepes	nincs	COVID-ellátóhely
	van	
közepes	nincs	COVID-ellátóhely/ COVID-centrum
	van	COVID-centrum
magas	nincs	COVID-centrum
	van	

- c. egyéb kórállapotok, tünetek megléte alapján specifikus ellátóhely javasolt.

7. Helyszínen hagyott/otthonába bocsátott betegek esetén kötelező „A sürgősségi ügyelet teendői telefonos megkeresés esetén” c. fejezetben lépéseit, terápiás javaslatait is betartani. A gyorsított eredményét rögzíteni kell a medikai rendszerben, valamint jelenteni szükséges az ICS felé.

VII. Elhunytakkal kapcsolatos teendők

Jelen fejezet teendőit részletesen tárgyalja az „Újraélesztés és COVID-19 a prehospitalis ellátásban” c. szabványos eljárásrend, valamint „Az elhunytakkal kapcsolatos rendelkezések, teendők az alapellátási ügyeleti szolgálat során” c. tájékoztató anyag. COVID-19 gyanús/igazolt fertőzött beteg halottvizsgálati teendőit teljes védőfelszerelésben kell elvégezni.

Felhasznált irodalom:

1. Az új koronavírus okozta megbetegedés (COVID-19) a prehospitalis ellátásban. Szabványos Eljárásrend. Országos Mentőszolgálat. v7.0 / 2020.06.26.
2. Betegvizsgálat a prehospitalis ellátásban. Szabványos Eljárásrend. Országos Mentőszolgálat. v2.0 / 2020.07.13.
3. Prehospitalisan javasolt óvintézkedések és védőfelszerelések COVID-19 gyanújában. Országos Mentőszolgálat, v3.0 / 2020.06.26.
4. Favipiravir járóbeteg-ellátásban való rendelkezésének eljárásrendje - 9./2021. (IV.29.) számú egyedi miniszteri utasítás
5. Royal College of Physicians. National Early Warning Score (NEWS) 2: Standardising the assessment of acute-illness severity in the NHS. Updated report of a working party. London: RCP, 2017.
6. Royal College of Physicians. National Early Warning Score (NEWS) 2: Standardising the assessment of acute-illness severity in the NHS. Additional implementation guidance. Update: March 2020.
7. Cohen P, Blau J, Elmore J, Kunins L, Bloom A: COVID-19: Outpatient evaluation and management of acute illness in adults. www.uptodate.com. Literature review current through: Oct 2021. | This topic last updated: Nov 05, 2021.

A favipiravir felírásával, dokumentálásával kapcsolatos feladatok

1. Amennyiben a COVID-19 gyanús/pozitív beteggel az ügyeletes orvos a rendelőben vagy a lakáson személyesen találkozik, úgy a betegnek a mellékletben szereplő „*Betegtájékoztatót*”, valamint „*Beteg bejegyző nyilatkozatot*” át kell adni, utóbbit a betegnek alá kell írnia.

A „*Beteg bejegyző nyilatkozatot*” az ügyeletes orvosnak is el kell látnia kézjegyével és pecsétjével, ezt követően kell lefűznie.

2. Amennyiben a COVID-19 gyanús/pozitív beteggel nincs személyes találkozás, kérni kell, hogy az aláírt nyilatkozatot még a rendelési időben elektronikusan küldje be, a mentok.ugyelet@gmail.com email címre. Ebben az esetben fontos, hogy a bejövő nyilatkozatot az elrendelő orvos kinyomtassa, aláírja és lepecsételje, majd az erre rendszeresített dossziében lefűzze.

Abban az esetben, ha az elektronikus beküldés technikai feltételei nem adóttak, vagy a beteg családja azt nem tudja megoldani, meg kell kérni a hozzátartozót, hogy a „*Beteg bejegyző nyilatkozatot*” még ugyanabban az ügyeleti időszakban hozza vissza a beteg által aláírva, így az orvos aláírhatja, lepecsételheti. A nyilatkozat a tájékoztató alapján elérhető a gyógyszerárakban is, a gyógyszer átvételekor.

Késedelmes visszaérkezés esetén az elrendelő orvosnak utólag, ügyeleti időn kívül kell a nyilatkozatot aláírni.

Tájékoztató pozitív COVID-19 teszteredményű betegek számára a favipiravir hatóanyagú gyógyszer otthoni alkalmazásáról

A pozitív teszteredményre tekintettel kérjük, hogy szíveskedjen háziorvosát haladéktalanul értesíteni.

A koronavírus fertőzés kezdetén hatékonyan bizonyult a favipiravir hatóanyagú gyógyszer, mivel gátolja a vírusok szaporodását. A vírusellenes kezeléstől a beteg állapotának javulása várható. A kórházban kezelt betegeknél már alkalmazzák ezeket a gyógyszereket.

A gyógyszeralkalmazás szükségességéről háziorvosa/kezelőorvosa dönt.

A gyógyszert háziorvosa/kezelőorvosa elektronikus vényen rendeli az Ön számára, amelyet az Ön által megbízott személy vehet át az Ön TAJ számának ismeretében bármelyik közforgalmú gyógyszerárban. A gyógyszerért Önnek nem kell fizetnie.

Az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet (OGYÉI) az influenza kezelésére engedélyezte a Favipiravir EGIS/Favipiravir MEDITOP 200 mg filmtabletta favipiravir hatóanyagú gyógyszert. A koronavírusal fertőzött betegek kezelésére ún. indikáción túli gyógyszeralkalmazás (off label) keretében kerülhet sor az OGYÉI ajánlása alapján. Ennek alapvető feltétele az Ön írásos beleegyező nyilatkozata, amelyet az alábbiak szerint tehet meg. Háziorvosa/kezelőorvosa a jelen tájékoztatóban is leírtakat szóban ismerteti Önnel, egyetértése esetén Ön szóbeli beleegyezését adja a gyógyszer alkalmazásához, melyet háziorvosa/kezelőorvosa a betegdokumentációban rögzít. A gyógyszer mellé annak kiváltásakor a gyógyszerész átadja a beleegyező nyilatkozatot, melyet aláírás után Önnek, vagy megbízottjának el kell juttatnia háziorvosához/kezelőorvosához.

A favipiravir magzatkárosító hatása miatt az alkalmazás kapcsán felhívjuk szíves figyelmüket a következőkre:

- A favipiravir szedése ellenjavallt feltételezhetően vagy igazoltan várandósoknak.
- Fogamzóképes korú nőnek a favipiravir kezelés alatt, valamint a rákövetkező 7 napig hatékony fogamzásgátlást kell alkalmaznia.
- A favipiravir átjut az anyatejbe, ezért favipiravir kezelés esetében a szoptatást azonnal abba kell hagyni.
- A favipiravir bejut az ondóváladékba, ezért favipiravir kezelés alatt és utána 7 napig óvszert kell használnia a férfinak, amennyiben fogamzóképes korú nő a partnere.
- A férfinak favipiravirral történő kezelése során és a rá következő 7 napig még óvszer védelmében is kerülnie kell a szexuális kapcsolatot feltételezhetően vagy igazoltan várandós partnerrel.

A terápia javasolt hossza 5 nap az alábbi adagolásban: 1. nap: 2x1600 mg (2x8 tablettát), 2-5. nap: 2x600 mg (2x3 tablettát), szükség esetén 10 napig.

Amennyiben feltételezett mellékhatást tapasztal a favipiravir kezelés alatt, kérjük, azonnal jelentse azt az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet honlapján található lehetőségek bármelyikén keresztül (<https://www.ogyei.gov.hu/betegeklakossag>): online bejelentő felületen (https://ogyei.gov.hu/on_line_mellekhatas_bejelentes_betegeknek) vagy letölthető űrlapon, e-mailben (adr.box@ogyei.gov.hu) vagy postai úton (1372 Budapest, Pf. 450).

Ezzel hozzájárul, hogy minél gyorsabban minél több tapasztalat gyűljön össze a favipiravir kezelés esetleges kockázataival kapcsolatban.

További információkat a gyógyszer mellett található beteg tájékoztató tartalmaz.

Beteg beleegyező nyilatkozat

Alulírott, (születési hely, idő:.....) kijelentem, hogy tudomásom van arról, hogy kezelőorvosom (név:), koronavírus fertőzést állapított meg nálam.

Kezelőorvosom széleskörűen tájékoztatott arról, hogy

- betegségem kezelésére rendelkezésre áll a favipiravir hatóanyagot tartalmazó gyógyszer, aminek a felírása azonban indikáción túli gyógyszerrendelésnek minősül tekintettel arra, hogy a Favipiravir Egis/Favipiravir MEDITOP 200 mg filmtabletta nevű gyógyszer alkalmazási előírásában nem szerepel a koronavírus okozta fertőzés,
- mit jelent az indikáción túli gyógyszerrendelés,
- a rendelkezésre álló szakirodalmi adatok alapján milyen előnye, terápiás haszna és hatása lehet a Favipiravir Egis/Favipiravir MEDITOP 200 mg filmtabletta nevű gyógyszerrel indikáción túl történő kezelésnek,
- a Favipiravir Egis/Favipiravir MEDITOP 200 mg filmtabletta nevű gyógyszer indikáción túli alkalmazása milyen kockázatokkal, következményekkel, mellékhatásokkal járhat,
- ha mellékhatást észlelek, rövid időn belül tájékoztatom a kezelőorvost, aki eldönti, hogy folytathatom-e a kezelést.

A favipiravir magzati károsodást okozhat, ezért terhesség alatt tilos alkalmazni. A favipiravir bekerül az anyatejbe, ezért szedésekor a szoptatást fel kell függeszteni. Fogamzóképes nő és szexuálisan aktív férfi kizárólag akkor szedheti a gyógyszert, ha hatékony fogamzásgátlást alkalmaz a gyógyszeresedés alatt és utána még 7 napig.

Minden vonatkozó négyzetet be kell jelölnie és a nyilatkozatot Önnek és a gyógyszert elrendelő orvosnak alá kell írnia.

Fogamzóképes korú nők töltik ki!	
Megbeszéltem a kezelőorvosommal és megértettem az alábbiakat:	
miért szükséges favipiravir tartalmú gyógyszert szednem	☐
a favipiravir ártalmatlan a magzat és a születendő gyermek számára	☐
a favipiravir nem alkalmazható ismert vagy gyanított várandósság esetén	☐
terhességi tesztet kell végezni a kezelés megkezdése előtt	☐
hatékony fogamzásgátló módszert kell alkalmazni a favipiravir kezelés során és azt követően 7 napig	☐
a hatékony fogamzásgátlás lehetőségei	☐
várandósság gyanúja esetén azonnal abba kell hagyni a favipiravir szedését és orvoshoz kell fordulni	☐
a készítményt nem adhatom át másnak	☐

Férfiak töltik ki!	
Megbeszéltem a kezelőorvosommal és megértettem az alábbiakat:	
miért szükséges favipiravir tartalmú gyógyszert szednem	☐
a favipiravir bejut az ondófolyadékba (spermába)	☐
a favipiravir ártalmas a magzat és a születendő gyermek számára	☐
hatékony fogamzásgátló módszert (óvszert) kell alkalmaznom a favipiravir-kezelés során és azt követően 7 napig	☐
várandós nővel nem léphetek szexuális kapcsolatba	☐
a készítményt nem adhatom át másnak	☐

A fenti tájékoztatást követően önként, befolyástól mentesen hozzájárulok a Favipiravir Egis/Favipiravir MEDITOP 200 mg filmtabletta nevű gyógyszer indikáción túli alkalmazásához. Tudomásul veszem, hogy hozzájárulásomat bármikor, szóban vagy írásban, indokolás nélkül visszavonhatom.

.....

Beteg neve

.....

Beteg aláírása

.....

Dátum

.....

Kezelőorvos neve

.....

Kezelőorvos aláírása, pecsétje

.....

Dátum

Tájékoztató a pozitív COVID-19 teszteredményű betegek számára a Bamlanivimab készítmény lehetséges alkalmazásáról

Tisztelt Betegünk!

A COVID-19 mintavétel során az Ön tesztje pozitív lett, SARS-CoV-2 fertőzést igazolt.

Amennyiben az **Ön tünetei enyhék vagy középsúlyosak és magas kockázatú betegcsoportba** (alább részletezve) tartozik, lehetősége van **bamlanivimab** kezelésre.

Kérjük figyelmesen olvassa el a tájékoztatót!

Az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet (OGYÉI) jóváhagyta a **bamlanivimab** nevű, nem törzskönyveztet készítmény engedélyezés előtti gyógyszeralkalmazását Magyarországon az enyhe és a közepesen súlyos 2019-es koronavírus betegség (COVID-19) kezelésére olyan pozitív eredményű SARS-CoV-2 víruseszttel rendelkező felnőtteknél és 12 éves vagy annál idősebb, 40 kg vagy annál nagyobb testtömegű serdülőknél, akiknél fennáll a nagyfokú kockázata annak, hogy a COVID-19 betegség súlyos stádiumába kerüljenek és/vagy kórházi kezelést igényeljenek.

Mi a bamlanivimab?

A bamlanivimab humán immunglobulint tartalmazó készítmény, melynek **alkalmazása hatásos lehet a COVID-19 betegségben érintett egyes betegek számára**. A készítmény alkalmazásával jelenleg is folynak klinikai vizsgálatok a 2019-es koronavírus betegség (COVID-19) kezelésére, emiatt kevés információ áll rendelkezésre a bamlanivimab COVID-19-cel fertőzött betegeknél történő alkalmazásának biztonságosságára és hatásosságára vonatkozóan.

A magas kockázat a meghatározás szerint olyan betegeket jelent, akiknél a következő kritériumok legalább egyike fennáll:

- testtömeg indexük (BMI) ≥ 35 ,
- krónikus vesebetegségben szenvednek,
- cukorbeteg,
- immunszuppresszív betegségben szenvednek,
- immunszuppresszív kezelésben részesülnek,
- életkor ≥ 65 év,
- életkoruk ≥ 55 év **ÉS**
 - szív- és érrendszeri betegségben szenvednek, **VAGY**
 - magas vérnyomásuk van, **VAGY**
 - krónikus obstruktív tüdőbetegségben vagy más krónikus légúti betegségben szenvednek,
- életkoruk 12–17 év **ÉS**
 - BMI értékük $> 85\%$ a korcsoport és a nem szerinti CDC (Betegségellenőrző és Megelőző Központ) növekedési görbe alapján, https://www.cdc.gov/growthcharts/clinical_charts.htm, **VAGY**
 - sarlósejtes anaemiájuk van, **VAGY**
 - veleszületett vagy szerzett szívbetegségük van, **VAGY**
 - idegrendszeri fejlődési rendellenesség esetén, például cerebrális paresis, **VAGY**
 - az állapotuk orvosi eszköztől vagy beavatkozástól függ, például tracheostomia, gastrostomia vagy pozitív nyomással történő lélegeztetés (nem a COVID-19-hez kapcsolódóan), **VAGY**
 - asztma, reaktív légúti vagy egyéb krónikus légzőszervi megbetegedés esetén, amelynek kezelése napi gyógyszeres kezelést igényel.

A bamlanivimab-kezelés megkezdése előtt a háziorvosát/kezelőorvosát tájékoztatni kell az alábbiakról:

- bármilyen allergiás betegsége van,
- terhes vagy gyermeket szeretne,
- szoptat vagy szoptatni szeretne,
- valamilyen súlyos betegsége van,
- gyógyszereket szed (receptre felírt vagy vény nélkül kiadható gyógyszereket, vitaminokat és gyógynövénykészítményeket).

A bamlanivimab készítmény alkalmazása:

A bamlanivimab készítményt vénán keresztül, infúzió formájában alkalmazzák, egyszeri alkalommal. Az infúzió beadása legalább 16–60 percet vesz igénybe, kezelőorvos határozza meg az infúzió beadási idejét. A beteget az infúzió beadásának időtartama alatt, és azt követően még legalább 1 óráig megfigyelés alatt kell tartani. A kezelés és a megfigyelés után a beteg az otthonába távozhat.

Melyek a bamlanivimab leggyakoribb lehetséges mellékhatásai?

Előfordulhatnak súlyos és nem várt mellékhatások. A bamlanivimab még mindig vizsgálat alatt áll, így lehetséges, hogy jelenleg még nem ismert az összes kockázata.

A bamlanivimab lehetséges mellékhatásai:

- **Allergiás reakciók**, amelyek jelentkezhetnek a bamlanivimab infúzió beadása közben és után. láz, hidegrázás, hányinger, fejfájás, légszomj, vérnyomáscsökkenés vagy vérnyomás-emelkedés, növekvő vagy csökkenő pulzusszám, mellkasi diszkomfortérzés vagy fájdalom, gyengeség, zavartság, fáradtságérzés, nehézlégzés, duzzadás az ajkain, az arcán vagy a torkában, bőrkkiütés, csalánkiütés, viszketés, izomfájdalom, szédülés és izzadás. Ezek a reakciók súlyosak vagy életveszélyesek lehetnek.
- **A klinikai tünetek súlyosbodása** a bamlanivimab beadását követően. Az infúzió beadása után új klinikai tünetek megjelenését vagy a meglévők súlyosbodását tapasztalhatja, amelyek a következők lehetnek: láz, légzési nehézség, növekvő vagy csökkenő pulzusszám, fáradtság, gyengeség vagy zavartság. Ezek kialakulásakor vegye fel a kapcsolatot kezelőorvosával, vagy azonnal kérjen orvosi segítséget, mert ezen események egy része kórházi kezelést igényelhetnek. Nem ismert, hogy ezek az események a bamlanivimab infúzió alkalmazásához kapcsolódnak, vagy a COVID-19 súlyosbodásának köszönhetőek.

Lehetséges, hogy a bamlanivimab befolyásolni tudja a szervezet SARS-CoV-2 fertőzéssel szembeni ellenállóképességét. Előfordulhat, hogy a bamlanivimab csökkenti a szervezet a SARS-CoV-2 elleni védőoltásra adott immunválaszát. Ezekre a lehetséges kockázatokra vonatkozóan eddig még nem folytattak vizsgálatot.

A bamlanivimab kezelés lehetséges alkalmazása érdekében **minél előbb vegye fel a kapcsolatot a háziorvosával!**

Fontos!

Az Önnek átadott anyag csupán tájékoztató jellegű. A mentőszolgálat COVID-19 tesztet végző munkatársa **nem jogosult** teljeskörű tájékoztatást adni Önnek a **bamlanivimab** alkalmazását és kockázatait illetően.

Kérjük, kérdéseivel a háziorvosát keresse!

Az alábbi oldalakon további információk érhetők el:

www.ogyei.gov.hu www.bamlanivimabhcpinfo.com

www.clinicaltrials.gov.hu <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/index.html>